

Koska Zoltán

Hey, Jude!*Koli*Magyar Képregényalkotók
Kulturális Egyesülete
Budapest, 2013

Bali Dávid

A NOSZTALGIA KOMPENZÁL?

Scott Pilgrim példáján már legalább egy nemzedék megtanulhatta, hogy visszaemlékezni egy kapcsolatra csak akkor érdemes, ha annak döntő kihatása van a jelenre, netán a jövőre, és olyan hirtelen rácszémzésre ad lehetőséget, amely a múltat is teljesen más, távolabbi megvilágításba tudja helyezni. Az említett címszereplő – saját képregényének lapjain és annak filmváltozatában – épp eleget küzdött már pusztán ennek a felismeréséért is, és a *Kolit* olvasva az író-rajzoló Koska Zoltánról olyan benyomásom lett, mintha egy lezáratlan emléket hozna felszínre a 5Panels által márciusban megjelentetett képregényében, amely nem feltétlenül tartozik a gyanútlan olvasóra.

Pedig a *Hey, Jude!* számtalan lehetőséggel kecsegtet, hiszen már maga a kollégiumi légkör is olyan hangulatot teremthetne, amely sokszínű háttere lehetne a cselekménynek – főképp egy képregény esetében értékelődhetne fel a zárt közösség szerepe. Elvégre egy olyan léteiről van szó, amely egy, a közösségbe frissen bekerülő karakter számára teljesen új szabályrendszert hoz létre. Már maga a kollégiumi szoba – az abban felvett, egymáshoz alkalmazkodó vagy épp egymásnak ellenszegülő szerepekkel – is olyan erőviszonyokat teremthet, amelyek közepette az állandó változás megkérdőjelezhetetlen alapélmény. A képregényben is megidézett korosztály a lehető legjobban képes megragadni ezt a pezsgő miliőt, amely leginkább az újdonságélményből meríti lehető-

segeit. Ám ez mégsem érvényesül kellőképpen ahhoz, hogy az ötven példányban megjelent képregény kielégítse az alaphelyzet adta esetleges elvárásokat.

Ha a laikus érdeklődő csupán annyit tud a szerzőről, hogy tanulmányaiban és magánéletében is animációval foglalkozik, könnyen kirajzolódhat a szemünk előtt egy olyan autográf szál a cselekményben, amely a karakterek cselekedeteit is döntően befolyásolhatja. A két főszereplő, Levi és Judit fiatal diákok, akik bohó kamaszkoruk hajnalán – 14–15 évesek lehetnek, és mindketten „ugyanabba a budapesti művészeti közepsuliba” járnak – ismerkednek átrendeződött életük új határaival, a másik nem testi közelségével, miközben a változásra alapozva minden körülöttük és bennük zajló eseményt felfokozva élnek meg. Ez utóbbi valahol talán természetes is, hiszen ez az élet velejárója az új tapasztalatok feldolgozása esetén, ám ez a parabolisztikus nézet okozza azt is, hogy maga a cselekmény egyetlen olyan mikroeseményt kíván óhatatlanul felnagyítani, amely a képregény teljes terjedelmében elvész, súlytalaná és cél nélkülivé válik. Már az első oldal fel is vázolja ezt: a *Koli* az első szexuális együttlétet övező misztériumról szól, ám ez egy teljesen szertefoszlott ideálként határozza meg az események láncolatát. Mindez annak tudható be, hogy – feltehetően a terjedelem okán – a két főszereplőről alig tudunk meg valamit a bevezető narratíván túlmenően. Csupán azt látjuk, hogy Levi kis túlzással szexuális segédeszközként tekint arra a lányra, akivel három hónapja van együtt („Olyan jó... Mióta veled vagyok nem kell... hát... kiverem [sic!] magamnak...” [1]), Judit pedig épp annyira sodródik az árral, amennyire keresi a helyét új otthonában, a budapesti kollégiumban. A képregényben ábrázolt két sétája alkalmával talán saját magát is keresi a Gellért-hegy Móricz Zsigmond körtér felőli oldalával azonosítható tájon, valamint később a Gellért-térenél: ez az egyetlen érdemi jellemfejlődés az egész képregényben, amit szimbolikáján és kifejezőerején túl is érényként értékelhetünk a 44 oldalas történetben.

Holott a *Hey, Jude!* labdája tényleg könyörög a leütésért, több apró tényező együttállása is a befogadás útjában áll. Az első ilyen mindjárt a rajzok egyenetlen minősége, aminek láttán talán meg is fordul az ember fejében, hogy muszáj volt-e a cselekmény írójának ábrázolnia saját gondolatait. Azt azért beláthatjuk, hogy abban a bátor kezdeményezésben, amikor egy alkotó egyszerre jegyzi a vizuális kulcsint és a tartalmi oldalt, még a nemzetközi palettán is nehéz kiugrótalni, de a *Koli* abba a csapdába esik bele, hogy rajzainak többsége egyszerűen halott.

Az elmaszatolt tájképek, a dinamikus vonalvezetésű, ámbár fókuszálatlan képkockák együttállásában összerosódnak a szkeccszerű alakok, férfi és nő ábrázolását pedig sokszor nagyon nehéz megkülönböztetni egymástól. Az élesen elváló tollrajzok olykor sokat segítenek a hangulat megteremtésében – ez főleg az árnyékolásra igaz, noha a tónus-használat a kevert technikájú képkockáknál erősen hiányos a maszatolt hátterek miatt, a kontúrok pedig néha indokolatlan aurát hagynak maguk körül –, de ettől függetlenül is inkább emlékeztet a végeredmény egy végső kidolgozás előtt álló vázlatfüzetre, semmint befejezett alkotásra. A kitöltetlen terek adta szabadság így teljes ellentmondásba kerül olyan képkockákkal, amelyek túl vannak töltve, és emiatt tényleg fésületlen hatást kelt a lerajzolt események sorozata.

Ugyanígy a nyelvhasználat sem segíti elő azt, hogy az olvasó elragadtatva érezze magát: a szereplők életkora miatt Koska Zoltán is igyekszik diáknyelvi frázisokkal élni, de ezek többsége mesterkéltnek, szintetikusnak hat. Kétlem, hogy az utóbbi tizenöt évben bárki is használta volna a következő szavakat a megcélzott korosztályban: *petting*, *matyizás* vagy *banzáj*, és ez csak néhány példa. Az egyes dialógusokra kiül a szerkesztettség – bár van, amikor ez jól tesz a történetnek: ilyenek az iskolához kapcsolódó intermezzók, amelyek közül a földrajzórai figyelem a rajzfilmesített Peanuts-történetekre emlékeztethet –, és emiatt csak távolabb kerül az olvasó mindattól, ami a szemé előtt zajlik. A problémák alapvető forrása azonban a két karakter kidolgozatlansága, feleletessége, akik a nyitva tartott lezárás esetében sem tudják általános érvényűvé emelni a megjelenített történetet. Hiszen az első szerelem, valamint az első szexuális élmény valóban a kollektív emlékezet része, melyen minden ember átesik. Ki így, ki úgy, de a szégyenlősség, a nemtudás okozta félelem és bátortalanság mind-mind olyan érzések, amelyek felelevenítésére nem lehet alapozni az egész cselekményt, mert attól az olvasó is csak feszengeni kezd. Persze ennek nem feltétlenül kellene így lennie, azonban a nosztalgikus hangvételi koncepció mégsem tud olyan átérezhető atmoszférát teremteni, mint amelyet a szépirodalomban például Garaczi László teremtett (újra) a leműr-köteteiben, ez pedig legfőképp a rövidségnek tudható be. Amennyiben a cselekménynek lett volna lehetősége vagy nagyobb ívet leírni, vagy jobban kibontani az alapkönfliktust, hozzávéve a kollégium izolációjának lehetőségét, egy olyan képregény születhetett volna, amely a budapesti kamaszkort – és azon belül a szexuális tapasztalatszerzést csak tényezőként, nem központi elemként szerepeltetve – mutathatta volna be.

Általános érvényűen, de épp emiatt bárki által átérezhetően: egy tágabba rajzolt világban nem lett volna ennyire feltűnő a jellemek egyoldalúsága. Ilyen kevés vizuális és tartalmi eszközt mozgatva azonban a *Hey, Jude!* inkább hat egy önterápiás, mulattató (és kompenzációs lehetőségeit figyelembe véve: mulattató) pótcselekvésnek, semmint egy kifejező szándékkal és üzenettel megalkotott önálló történetnek.

Ami sokat tudna javítani a *Hey, Jude!*-on, az a folytatás lehetősége lenne. Ugyanis ha legalább hét-nyolc, a mostanihoz hasonlóan tematizált képregény születne még, amelyek mind egy-egy sajátos kamaszkori problémát ragadnának meg, akkor a *Koli* egy erős és hatásos rajt lenne, amely nem volt rest egy olyan tabut újragondolni, amit mások talán nem vállaltak volna be. Önmagában viszont ez így minden tekintetben kevés, még az eltalált részek dacára is (ilyen Judit ki nem mondott, de érzékeltetett jellemfejlődése, amelynek köszönhetően magára lelt, vagy az, hogy a kötet egy Weöres-parafrazissal zárul). Ezek az apróságok – beleértve azt a két jelenetet is, amelyek megszakítják a fő történet-szálat – azt mutatják, hogy több lehetőség maradt kiaknázatlan Koska Zoltán képregényében. Ha a szerző másnak nem is adná oda a toll mellett a Photoshop-ecsetet és a tust, egy külső kontroll akkor is sokat segíthetne, mert kellő arányérzékkel egy nagyon érdekes, értékes és izgalmas világ lenne megteremthető azokból az elemekből, amelyek itt még kiforratlannak, öncélúnak hatnak.